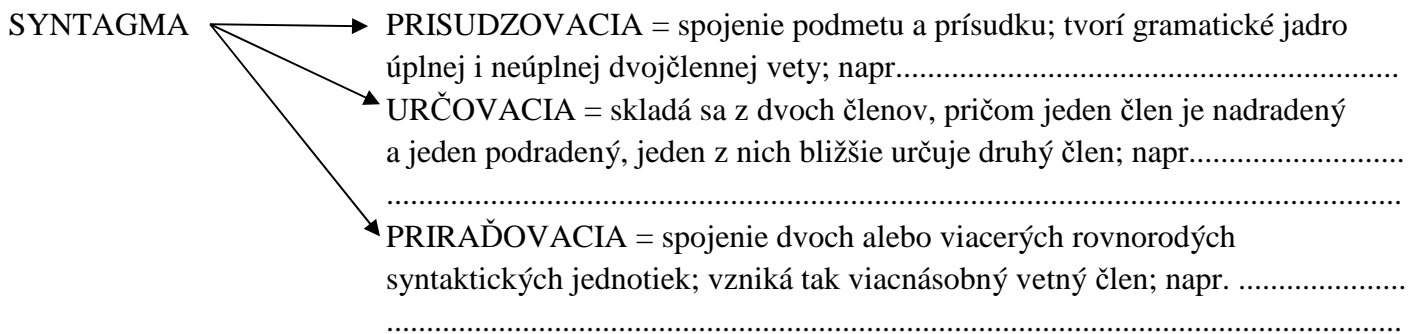

SYNTAKTICKÁ ROVINA JAZYKA

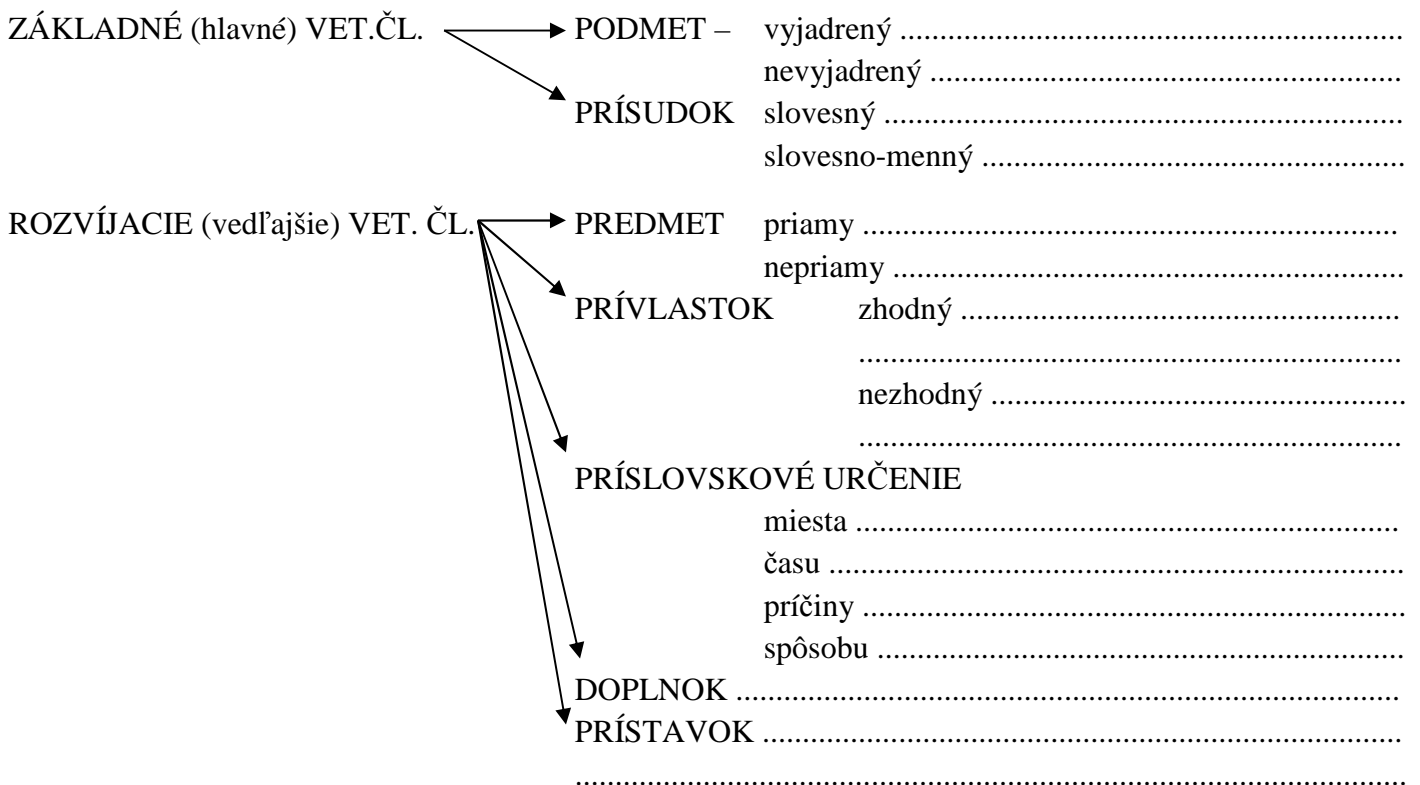
SYNTAX (Skladba) = je jazykovedná disciplína, ktorá sa zaoberá spájaním slov do viet a viet do textov.

SYNTAGMA (Vetný sklad) = je spojenie dvoch plnovýznamových slov vo vete. Vetným skladom je len také spojenie plnovýznamových slov, ktoré odráža nejaký vzťah z reálnej skutočnosti. (napr. *otec kosí*)

VETNÝ ČLEN = je plnovýznamové slovo, ktoré s iným plnovýznamovým slovom (slovami) vo vete vytvára syntagmu (vetný sklad). Môžu byť základné a rozvíjacie.

KLASIFIKÁCIA VETNÝCH ČLENOV = podľa funkcie:

KLASIFIKÁCIA VETNÝCH ČLENOV = podľa výstavby:

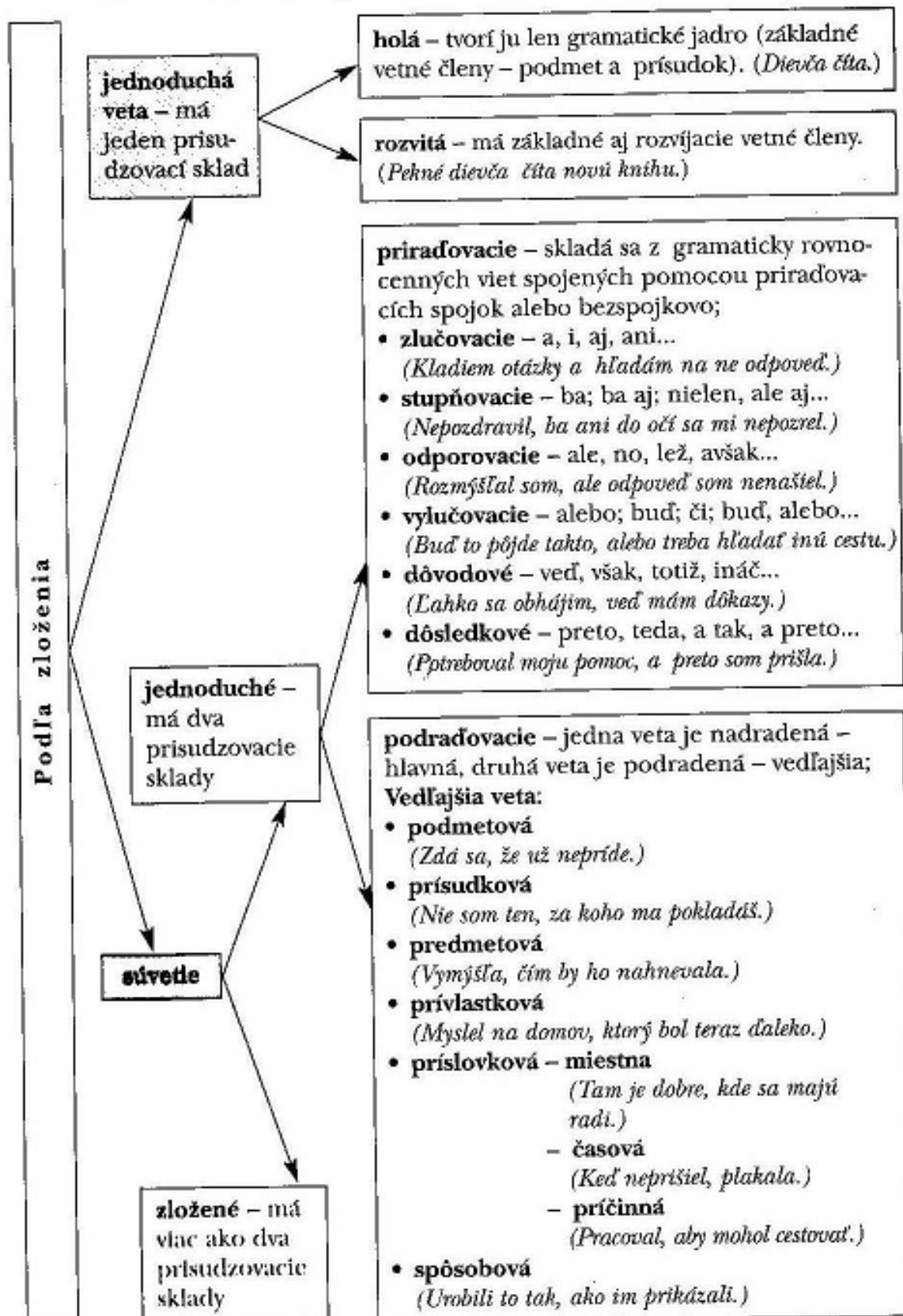
- Jednoduché (kúpil)
- Zložené (môže písať)
- Viacnásobné (otec a matka)

Zapíšte do schémy a určte vetné členy: Jana od susedov hľadala v triede stratené pero.

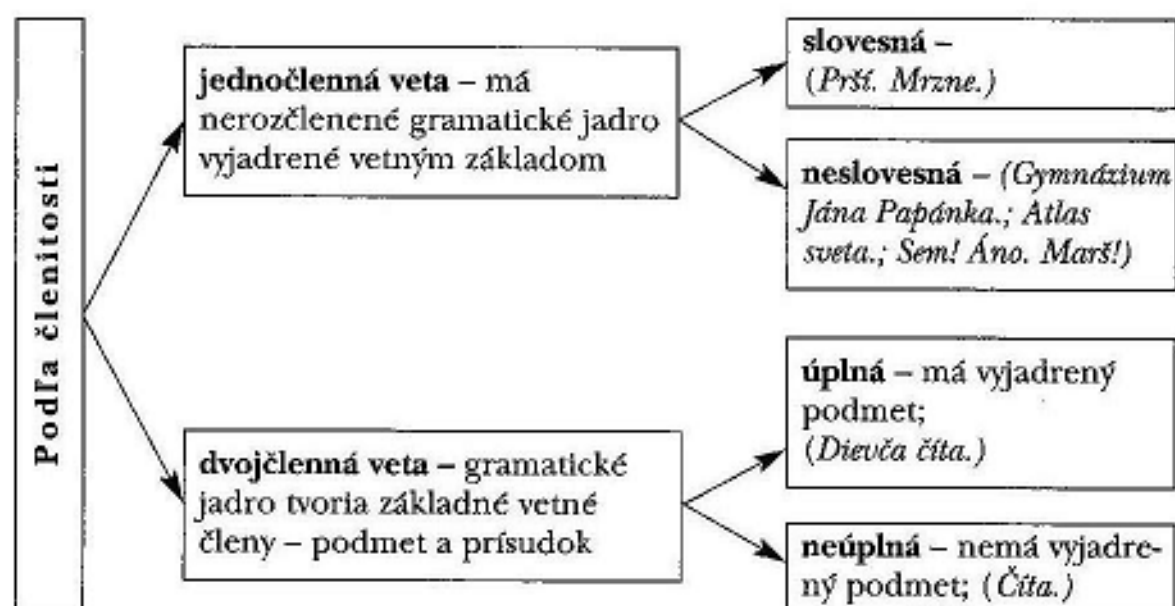
VETA = je základná syntaktická jednotka tvoriaca významový a formálny celok.

- KLASIFIKÁCIA VIET:
- a) podľa zloženia
 - b) podľa členitosti
 - c) podľa obsahu

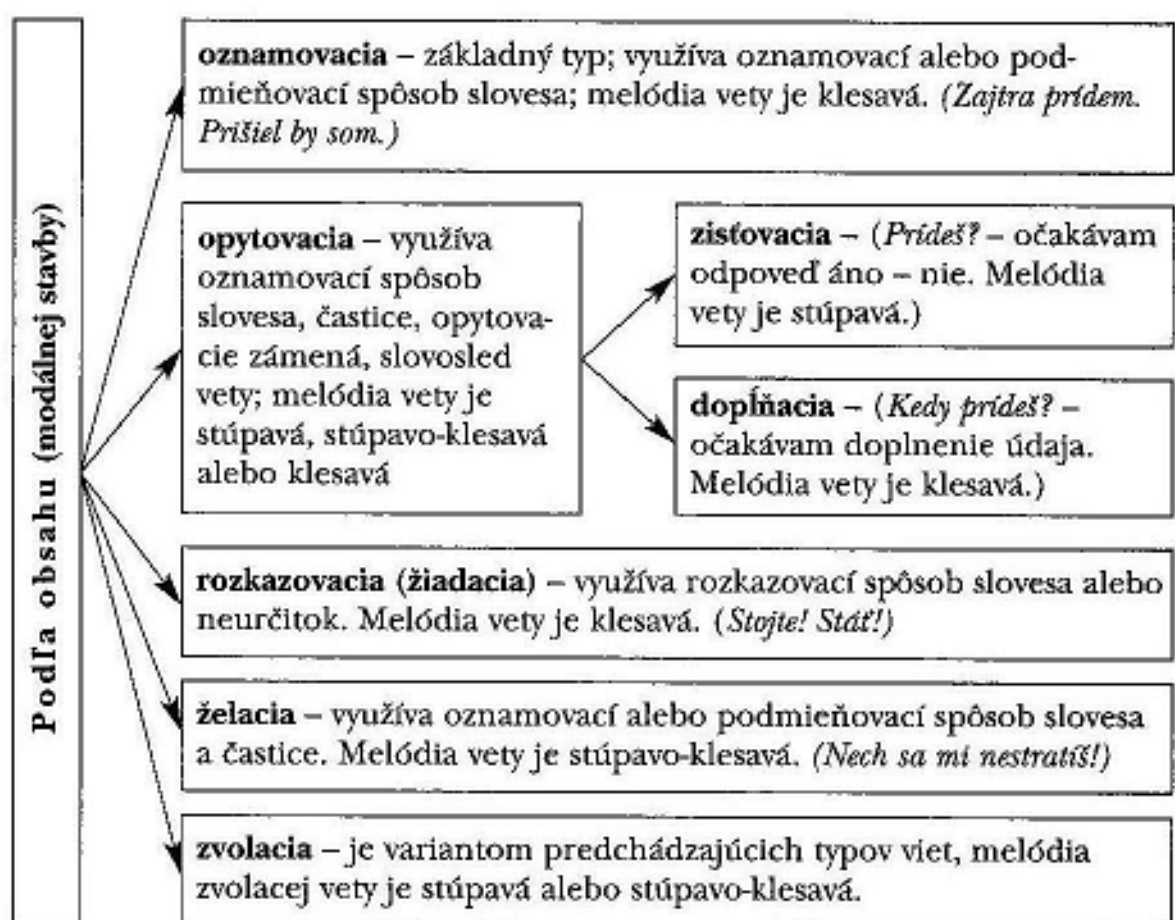
5.3.1. Klasifikácia viet podľa zloženia

5.3.2. Klasifikácia viet podľa členitosti

5.3.3. Klasifikácia viet podľa obsahu

Úlohy:

Vo vetách určte vetné členy:

- 1) Prekľučkoval som ulicami starej Bratislavy.

- 2) Líške prýštila krv z rany na krku.

- 3) Bystrá rieka vchádzala do úzkej úžľabiny.

- 4) Svišť je veľmi opatrný.

- 5) Chlapec sa pohrával so zväzkom kľúčov.

- 6) Na tlačovú konferenciu sa zišli osobitní spravodajcovia z celého sveta.

- 7) Nad čarokrásnym modrým jazerom sa majestátne vznášajú biele labute.

- 8) Vodovod je veľké priestranné potrubie

- 9) Divý dupot psích tláp zabubnoval pod oblokmi.

- 10) Na motýľích krídlach sa chveli kvapky rosy.

Urč vety podľa zloženia. Jednoduché vety urč aj podľa členitosti a obsahu.

- 1) Ani sa nepribližoval, ani sa nevzdľoval.

- 2) V izbe stála skriňa z orechového dreva.

- 3) A každá žena vedela nielen niečo dať, ale i pekné napomenutie pripojiť k darčeku.

- 4) Kde si nezasial, odtiaľ neber.

- 5) Chvostík pochopil, čo treba robiť.

- 6) V tichom lese si vždy pripadám ako v čudnom sne.

- 7) Prišli do dediny, v ktorej iba kde-tu blikalo svetielko.

- 8) Pozrel cez škáru, ale babku už nevidel.
- 9) Musel alebo poblúdiť, alebo sa mu niečo prihodilo.
- 10) Milanovi záleží na udržaní gazdovstva.

Urč vety podľa obsahu.

- 1) Pôjdeš dnes so mnou do školy?
- 2) Pôjdeme spolu do školy.
- 3) Tak sa mi to páči!
- 4) Poďme dnes do školy spolu!
- 5) Utekaj!

Zo slov „nepísať, do, kniha“ utvor vetu:

- a) oznamovaciu
- b) opytovaciu
- c) rozkazovaciu

Slová môžeš dať do iného tvaru, ale nie vynechať, ani pridať)

Vyhľadaj predmety a urč, v akom sú páde.

- a) Kríky bielych kvetov zakrývali výhľad.
- b) Sýty hladnému neverí.
- c) Prudko mykol hlavou.
- d) Tento list bol určený matke.
- e) Túžili sme po dúšku chladnej vody.
- f) Zrána nazbierali lesných jahôd.
- g) Príroda hýrila farbami jesene
- h) Dnes nevyberali vstupné.
- ch) Troch zo súťaže vylúčili.
- i) Nepoznal na svete radosti

Vyhľadaj príslovkové určenia (podčiarkni) a urč ich druh.

- a) Dlhو sme nečakali. b) Naokolo vrela rozpútaná búrka. c) Začal sa opatrne obzerať. d) Na štúdia ho nezobrali pre zlý prospech. e) Ťažko sa zmohla na slovo..... f) Stretli sme sa pri hájiku..... g) O chvíľu sa spamätal..... h) V tom vyšiel na dvor. ch) Z lesa vybehla líška
- i) Neprišiel do školy pre chorobu

Vyhľadaj prívlastky a rozdeľ ich na zhodné a nezhodné.

- a) Sadol si na obrastený peň..... b) Zemiaky hádzala do misky s vodou
- c) Voňavá jablň stála na stráni.....d) Zovšadiaľ sa ozýval vtáčí krik.....

Podčiarkni prístavky a oddeľ ich čiarkami.

- a) Slovenčina náš materinský jazyk je veľmi ľubozvučná. b) Janko Kráľ najrevolučnejší štúrovský básnik napísal báseň Jarná pieseň. c) Muro starý čierny kocúr nám narobil mnoho šarapaty. d) Dom to staré ošarpané stavisko sotva dlho vydrží. e) V izbe voňajú jarou prvosienky malé žlté kvietky.